KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z mechanizmu rynkowego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **B**

4. (1 pkt) **A**

5. (4 pkt) **1–C, 2–A, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) równowagi**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Na rynku wystąpiła nadwyżka: przy cenie 600 zł producent chce sprzedać więcej słuchawek, niż konsumenci chcą kupić, więc cena jest wyższa od ceny równowagi. Zalegający towar zmusza sprzedawców do obniżek – wraz ze spadkiem ceny coraz więcej konsumentów decyduje się na zakup (rośnie wielkość popytu), a produkcja staje się mniej opłacalna (maleje wielkość podaży). Cena spada dopóty, dopóki wielkość popytu nie zrówna się z wielkością podaży, czyli do poziomu ceny równowagi.
Punktacja: 1 pkt – rozpoznanie nadwyżki: przy cenie 600 zł wielkość podaży przewyższa wielkość popytu (cena leży powyżej ceny równowagi). 1 pkt – opis mechanizmu: nadwyżka wywiera presję na obniżkę ceny; wraz ze spadkiem ceny rośnie wielkość popytu, a maleje wielkość podaży, aż obie się zrównają przy cenie równowagi. Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cena maksymalna poniżej ceny równowagi powoduje, że kierowcy chcą kupować więcej benzyny (jest tania), a stacje i hurtownie chcą sprzedawać mniej, bo sprzedaż przy takiej cenie jest mało opłacalna lub przynosi stratę. Powstaje niedobór, a ponieważ cena nie może rosnąć, paliwo rozdzielają kolejki, a nie mechanizm cenowy. Część kupujących jest gotowa zapłacić więcej niż cena urzędowa, więc opłaca się kupować paliwo po cenie maksymalnej i odsprzedawać drożej – tak powstaje czarny rynek.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie niedoboru: przy cenie niższej od równowagi wielkość popytu rośnie, a wielkość podaży maleje (sprzedaż jest mniej opłacalna), więc paliwa brakuje, a cena nie może wzrosnąć, by zrównoważyć rynek. 1 pkt – wyjaśnienie czarnego rynku: część nabywców jest gotowa zapłacić więcej niż cena urzędowa, więc opłaca się odsprzedawać paliwo po cenie wyższej poza oficjalnym obiegiem. Razem 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wzrost temperatury latem powoduje wzrost zainteresowania konsumentów lodami, co przesuwa krzywą popytu w prawo — przy każdej cenie konsumenci chcą kupić więcej lodów niż wcześniej. Jeśli podaż nie rośnie równie szybko, nowy punkt równowagi rynkowej ustala się przy wyższej cenie i jednocześnie wyższej sprzedawanej ilości, co tłumaczy jednoczesny wzrost obu tych wielkości.
Punktacja: Wskazanie wzrostu popytu (przesunięcie krzywej popytu w prawo) w sezonie letnim, np. z powodu wyższej temperatury – 1 pkt + wyjaśnienie, że przy niezmienionej lub wolniej rosnącej podaży wzrost popytu podnosi zarówno cenę, jak i ilość sprzedawaną w nowym punkcie równowagi – 2 pkt. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podatek nałożony na sprzedawców zwiększa ich koszt sprzedaży każdej sztuki, więc krzywa podaży przesuwa się w lewo (w górę) o kwotę podatku. Nowa równowaga ustala się przy wyższej cenie płaconej przez kupujących niż przed podatkiem oraz niższej cenie faktycznie otrzymywanej przez sprzedawców (cena płacona przez kupującego minus podatek), a ciężar podatku rozkłada się między obie strony rynku. Ponieważ przy wyższej cenie kupujący ograniczają zakupy, a przy niższej cenie netto sprzedawcy ograniczają produkcję, wielkość obrotu na rynku spada w porównaniu z sytuacją sprzed wprowadzenia podatku.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie, że krzywa podaży przesuwa się w lewo/w górę o wysokość podatku + 1 pkt za poprawny opis skutków dla cen (cena płacona przez kupujących rośnie, cena otrzymywana przez sprzedawców — po odjęciu podatku — spada) + 1 pkt za wniosek o spadku wielkości obrotu na rynku. Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **A, C**

4. (1 pkt) **B**

5. (4 pkt) **1–A, 2–B, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) równowagi**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Porozumienie jest zakazane, ponieważ producenci przestają ze sobą konkurować – zamiast obniżać ceny i poprawiać ofertę, wspólnie ustalają cenę jak jeden monopolista, co zaburza mechanizm rynkowy i jest sprzeczne z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów. Skutkiem dla konsumentów są wyższe ceny cementu (a w efekcie droższe budowy i mieszkania) oraz brak możliwości wyboru tańszej oferty.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że porozumienie eliminuje konkurencję między przedsiębiorcami (rynek przestaje ustalać cenę, firmy działają jak wspólny monopolista). 1 pkt – poprawny skutek dla konsumentów, np. wyższe ceny, mniejszy wybór, niższa jakość lub brak bodźców do innowacji. Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzadkość oznacza, że zasoby są ograniczone w stosunku do potrzeb: gmina ma jedną działkę i ograniczony budżet, a mieszkańcy potrzebują i miejsc parkingowych, i zieleni. Nie da się na tej samej działce zbudować obu obiektów, więc trzeba wybrać. Kosztem alternatywnym budowy parku jest rezygnacja z parkingu – utracone korzyści, jakie dałby parking (miejsca postojowe, ewentualne opłaty), czyli wartość najlepszej odrzuconej możliwości.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że zasoby (działka, pieniądze gminy) są ograniczone wobec potrzeb mieszkańców, więc nie da się zrealizować obu celów jednocześnie (rzadkość wymusza wybór). 1 pkt – wskazanie, że kosztem alternatywnym budowy parku jest niewybudowany parking, czyli korzyści z najlepszej odrzuconej alternatywy. Razem 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rekordowe zbiory zwiększyły podaż jabłek, przesuwając krzywą podaży w prawo — przy niezmienionym popycie musiało to obniżyć cenę rynkową. Popyt na jabłka jest cenowo nieelastyczny, bo są to dobro pierwszej potrzeby o ograniczonych możliwościach magazynowania — konsumenci nie zwiększą zakupów proporcjonalnie do spadku ceny. Skoro przychód sadowników to iloczyn ceny i sprzedanej ilości, a cena spadła procentowo bardziej niż wzrosła sprzedana ilość, łączny przychód sadowników zmalał mimo obfitszych zbiorów.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie, że rekordowe zbiory oznaczają przesunięcie krzywej podaży w prawo, co przy danym popycie obniża cenę równowagi. 1 pkt za wskazanie, że popyt na jabłka jako produkt spożywczy o ograniczonej trwałości jest cenowo nieelastyczny (procentowy spadek ceny jest większy niż procentowy wzrost sprzedanej ilości). 1 pkt za wniosek, że skoro przychód = cena × ilość, przy nieelastycznym popycie silny spadek ceny obniża łączny przychód mimo większej sprzedanej ilości. Maks. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cena maksymalna ustalona poniżej ceny równowagi sprawia, że przy tak niskiej cenie ilość produktu, którą chcą kupić konsumenci, przewyższa ilość, którą producenci są skłonni dostarczyć. Powstaje niedobór (deficyt) towaru na rynku. Konsekwencją może być pojawienie się kolejek, racjonowania sprzedaży lub nielegalnego handlu po wyższych cenach (czarny rynek).
Punktacja: Wskazanie, że przy cenie niższej od równowagi popyt przewyższa podaż – 1 pkt + wyjaśnienie, że prowadzi to do niedoboru (deficytu) towaru na rynku – 1 pkt + wskazanie możliwego skutku ubocznego, np. czarny rynek lub kolejki – 1 pkt. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/biznes-zarzadzanie/mechanizm-rynkowy**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.